

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
« طرح تقویت بسیج مستضعفین »
(اعاده شده از شورای نگهبان (۲))

روح اله مکارم

مشخصات طرح

دوره دوازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۷

دفتر مطالعات حقوقی

گروه حقوق اساسی
و اسناد بالادستی

مشخصات گزارش

نوع گزارش:

- طرح / لایحه
- راهبردی
- نظارتی
- پیش‌نویس قانونی

شماره مسلسل:

۲۴۰۲۰۷۹۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۳/۱۷

۱. مقدمه
طرح تقویت بسیج مستضعفان با عنوان طرح «اصلاح فصل چهارم قانون اساسنامه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی» با شماره ثبت ۶۲۹ در دوره نهم اعلام وصول شده و در تاریخ ۱۳۹۵/۰۳/۰۴ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. شورای نگهبان مصوبه مجلس را مغایر با قانون اساسی شناخته است. در راستای رفع ایراد شورای نگهبان، مجلس در تاریخ ۱۳۹۶/۰۸/۲۶ اصلاحاتی را انجام داد. شورای نگهبان اصلاحات انجام را مغایر قانون اساسی شناخت. مصوبه اعاده شده مذکور در مجلس دوازدهم به شماره ثبت ۷ اعلام وصول و برای رسیدگی به کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی ارجاع شده است. در این گزارش، ضمن بررسی و تبیین ایراد شورای نگهبان، برای رفع آن پیشنهاد ارائه می‌شود.

۲. اظهار نظر کارشناسی

ماده (۱) این طرح بیان می‌کند که «هدف از تشکیل سازمان بسیج مستضعفین ایجاد توانایی‌های لازم در کلیه افراد معتقد به قانون اساسی و اهداف انقلاب اسلامی و سازماندهی آنان به منظور دفاع همه جانبه از کشور، نظام جمهوری اسلامی ایران و تلاش موثر و داوطلبانه در تمامی عرصه های حیات اجتماعی و پیشبرد اهداف و ضرورت‌های انقلاب اسلامی و تسریع در تحقق جامعه اسلامی در چارچوب تدابیر فرماندهی معظم کل قوا، سیاست‌های کلی نظام و مصوبات شورای عالی امنیت ملی از طرق زیر است:

الف- آموزش نظامی آحاد مردم برای دفاع از کشور و نظام جمهوری اسلامی

ب- تعلیم و تربیت در زمینه‌های عقیدتی، سیاسی و تخصص‌های مورد نیاز

پ- جذب و سازماندهی اعضای بسیج

ت- تهیه و اجرای طرح‌های دفاعی، امنیتی و جهادی با هماهنگی سایر دستگاه‌های مربوط

ث- تعمیق و ترویج ارزش‌ها، باورها و فرهنگ مبتنی بر تفکر بسیجی در جامعه

ج- کمک به کارآمدی نظام و سازندگی کشور و پیشرفت برنامه‌های اقتصاد مقاومتی

چ- کمک به توسعه و رشد علمی، فناوری، ابتکارات و اختراعات بسیجیان

ح- کمک به مردم به هنگام بروز بلایا و حوادث غیرمترقبه با هماهنگی مراجع ذی ربط»

شورای نگهبان نسبت به ماده (۱) طرح حاضر ایراد زیر را بیان کرده است:

«علی‌رغم اصلاح به عمل آمده در ماده ۱، از آنجا که موارد مذکور در صدر ماده منحصر به طرق ذیل ماده شده است لذا مغایر اصول ۱۱۰ و ۱۷۶ قانون اساسی شناخته شده است» [۱].

در توضیح ایراد شورای نگهبان باید گفت که محدوده فعالیت بسیج مستضعفان در ماده (۱) این مصوبه بیان شده است. با این حال ممکن است حسب اقتضات، فرماندهی کل قوا دستوراتی به این نهاد بدهند که خارج از این محدوده باشد و اقداماتی فراتر از موارد برشمرده خواسته شود. انحصار در محدوده فعالیت بسیج مستضعفان به معنای محدود کردن اختیارات فرماندهی کل قوا و شورای عالی امنیت ملی است. لذا این ماده مغایر اصول ۱۱۰ و ۱۷۶ قانون اساسی است. در راستای رفع ایراد شورای نگهبان پیشنهاد می‌شود که بندهای مذکور در ماده (۱) به صورت تمثیلی بیان شوند تا حسب مورد فرماندهی کل قوا و شورای عالی امنیت ملی بتوانند از ظرفیت این نهاد به صورت حداکثری بهره‌گیری کنند [۲].

۳. نتیجه‌گیری

طرح «تقویت بسیج مستضعفان» در مجلس نهم به تصویب رسیده است. شورای نگهبان این مصوبه را دارای ایراد تشخیص داده است. بدین صورت که انحصار اقدامات بسیج مستضعفان به موارد مذکور در ماده (۱) مصوبه، مغایر با اختیارات فرماندهی کل قوا و شورای عالی امنیت ملی (اصول ۱۱۰ و ۱۷۶) است. لذا باید تصریح گردد که موارد مذکور در این ماده تمثیلی می‌باشد. در راستای رفع ایراد شورای نگهبان، پیشنهاد می‌شود که قید «از جمله» قبل از عبارت «از طرق زیر است» افزوده شود.

منابع و مأخذ

[۱] اظهارنظر شورای نگهبان به شماره ۳۳۹۳/۱۰۲/۹۶ مورخ ۱۳۹۶/۹/۹.

[۲] جمعی از نویسندگان، مشروح مذاکرات شورای نگهبان ۱۳۹۶ (بخش دوم)، تهران: پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰.

گزیده سیاسی / مدیریتی (پیامک منتخب)

شورای نگهبان ماده (۱) طرح «تقویت بسیج مستضعفان» به شماره ثبت ۷ در دوره دوازدهم را مغایر با اصول ۱۱۰ و ۱۷۶ تشخیص داده است. به جهت رفع ایراد پیشنهاد می‌شود که موارد فعالیت‌های بسیج به صورت تمثیلی بیان شود.